

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum aliquis possit iuste iudicare eum, qui non est sibi subditus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Super Quaestione sexagesima septima Articulum primum.

In art. 1. q. 57. circa responsionem ad secundum. dubium triplex occurrit, propter id quod dicitur, quod Leo Papa subiecit se iudicio Imperatoris. Primum est, quae & quali potestate Imperator iudicare poterat...

QVAESTIO LXVII.

De vitijs oppositis commutativae iustitiae, in quatuor articulis divisae.

INDE considerandum est de vitijs oppositis commutativae iustitiae, quae consistit in verbis, in quibus laeditur proximus. Et primum, de his, quae pertinent ad iudicium. Secundum, de nocumentis verborum, quae sunt extra iudicium.

Circa primum quinque consideranda occurrunt. Primum quidem de iniustitia iudicis in iudicando. Secundum, de iniustitia accusatoris in accusando. Tertium, de iniustitia ex parte rei in sua defensione. Quartum, de iniustitia testis in testificando. Quintum, de iniustitia advocati in patrocinando.

Circa primum quaeruntur quatuor.

Primum, Vtrum aliquis possit iudicare eum, qui non est sibi subiectus.

Secundum dubium est, An Papa possit se subijcere in omnibus ad se spectantibus iudicio alicuius, aut aliquorum, in aliquibus tantum. Et est ratio dubij, quia auctor hic indistincte dicit, ubi quod potest se subijcere: & in Decretis 2. q. 6. cano. Nos, si, Leo Quartus, de quo est sermo, subiecit se iudicio Imperatoris in criminalibus, scilicet in crimine iniustitiae, & uniuersaliter in omnibus, quae essent discutienda.

In oppositum autem est quorundam sententia, dicentium conclusionem S. Thomae in 4. sentent. distincti. 19. & Alberti Magni, & S. Bonaventurae, & Ricardi de Media villa esse, quod Papa non potest se subijcere in personalibus, seu in criminalibus alicui in foro iudiciali.

Tertium dubium est, An Papa subijcens se alteri in foro iudiciali in his, in quibus potest se subijcere, sic se subijcere intellegat, ut spontanea a principio subiectio transeat in necessitatem. Et est ratio dubij, quia si non transit in necessitatem, sed fit semper in libertate eius parere, & non parere iudicanti, sequitur quod non fuerit in veritate subditus ipsi quod ad hoc, & quod iudex non fuerit in veritate iudex, utpote non habens vim coactiuam, quae in littera patet, est necessaria iudici. Si vero transit in necessitatem, sequitur quod potestas Papae non sit maior potestate illius iudicis. Et tenet sequela, quia si remaneret potestas Papae maior illa, sic fieri alius, posset renouare illam, & derogare illi, si quis alius inferioribus potestatibus, & eripere, & liberare seipsum ab illa, ac per hoc non transisset in necessitatem, sed in sua remaneret potestate parere, & non parere, tollere, & non tollere potestatem illam, & gesta per illam.

Ad primum dubium dicitur, quod cum potestas iudicis, ut in littera dicitur, sit aut ordinaria, aut per commissionem: & in proposito constat, quod iudex non possit ordinaria potestate iudicare Papam, conueniens est, quod potestas ista per commissionem est accepta. Et quia nullus alter dat hanc potestatem, nisi ipsemet Papa sponte se subijcens, sequitur quod potestas ista est per commissionem a Papa. Et quia Papa non potest dare potestatem maiorem sua, ut patet, nec aequalem suam, quia oportet potestatem datum a Papa dependere ab ipso, ut effectum a causa, ita quod oppositum implicat contradictionem (esset enim a Papa, & non esset a Papa, ut patet) & constat, quod potestas dependens ab alia potestate, est minor illa a qua dependet, conueniens est, quod potestas huiusmodi iudicis & est a Papa, & est minor potestate Papae.

Ad utramque autem obiectionem in contrarium, scilicet, quia sequeretur quod non haberet vim coactiuam, & quod non esset superior ipse iudex, vna & eadem responsione dicitur, quod haec conueniunt dupliciter. scilicet simpliciter, vel secundum quid. Et quod iudicare eum, qui non est sibi subditus.

Secundum, Vtrum liceat iudici iudicare contra veritatem, quam nouit propter ea, quae sibi proponuntur.

Tertio, Vtrum iudex possit aliquem iuste condemnare non accusatum.

Quarto, Vtrum licite possit poenam relaxare.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum quis possit iuste iudicare eum, qui non est sibi subiectus.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod aliquis possit iuste iudicare eum, qui non est sibi subditus. Dicit enim Daniel. 13. quod Daniel seniores de falso testimonio conuictos suo iudicio condemnauit: sed illi seniores non erant subditi

in quarto distincti. 18. artic. 5. quaestio. 1. ad secundum. Et Petrus de Palude in eiusdem distinctio. quaestio. 2. Quare autem in quibusdam sic, in quibusdam non: & quae sunt in quibus potest, quae autem in quibus non potest se subijcere, videndum restat. Et si diligenter perpectum fuerit, apparebit quod in omnibus, quae Papa potest per seipsum iudicare, potest se alteri subijcere: & quod in nullo potest se alteri subijcere, quod per ipsum iudicare non potest. Manifestatur autem quod dicimus primo ex ratione, quia constat, quod omnia, quae pertinent ad potestatem iurisdictionis, possunt alteri committi: & ad nihil potest se extendere potestas delegata, quod non claudatur sub obiecto potestatis committentis. Deinde ex communitate accidentibus, & dictis Doctorem. Nam ex eo, quod non potest se subijcere alicui in aliquo, quod non potest per seipsum, sequitur quod non possit committere alicui, quod ipsum possit excommunicare, deponere, suspendere, & huiusmodi: haec namque non potest per seipsum facere. Ex eo vero, quod causas inter sedem Apostolicam, & quemcumque alium potest per seipsum iudicare, potest etiam per alium iudicare. Et rursum ex eo, quod causas iniurie inter seipsum, & alios potest per seipsum iudicare, ut patet cum quis appellat ab iniusto euidenter grauiamine ab ipso Papa sibi illato, conueniens est, quod possit in istis alteri committendo iudicium, se subijcere.

Aduertendum tamen perspicuius hoc in loco est, quod quia iniustitia, cuius actus est iudicium, non est ad se, sed ad alterum, inter haec duo genera causarum, haec est differentia, quod in causis, quae vertuntur inter cameram Apostolicam, & alios, Papa est iudex causae ex utroque extremo, ita quod ligat, vel soluit utramque partem: quoniam camera Apostolica est velut vna pars distincta a Papa, sicut filius distinguitur a principe. Et propterea si committit alteri tale iudicium, eodem modo fiet sententia utrinque habens plenam rationem iustitiae. In causis autem, quae vertuntur inter personam Papae, & alios, puta, si Papa rapuit, infamauit, occidit, & huiusmodi, Papa est iudex ex parte personae suae, non secundum plenam rationem iustitiae, sed diminuta: quia non potest damnare personam suam puniuit, sed emendari ad restituendum laeso, quod sibi tenetur. Et quemadmodum hoc potest, & deberet per seipsum iudicare, ita potest in hoc alterius iudicio se submittere. Et hoc est, quod in dicto cano. Nos, si incompetenter. Papa se submittendo Imperatori, dicit dum ait, Quod si iniuste egimus, cuncta uolumus uestro emendare iudicio. Et secundum hoc uideatur nulla esse differentia inter dicentes, quod Papa potest se submittere alteri in criminalibus: & negantes hoc: quoniam, ut patet ex dictis, est aliquo modo uerum, & aliquo Secunda Secunda S. Thomae. X modo

Supra q. 60. artic. 6. & 4. dist. 17. q. 3. artic. 3. q. 4. Et dist. 48. q. 1. artic. 1. cor.

modo falsum. Et propterea vtrumque extremum in medio saluari potest. Patet etiam nullam esse contrarietatem inter doctrinam auctoris huius, & in 4. sentent. sed vtramque esse veram quod ad falsam, vt declaratum est.

¶ Ad tertium dubium dicitur, quod necessitas est duplex, iustitiae, & potentiae, & vocatur necessitas iustitiae, qua non potest aliter fieri sine violatione iustitiae: necessitas vero potentiae, qua non potest aliter fieri ex defectu iurisdictionis. Si de necessitate iustitiae est sermo, dicitur, quod transit in necessitate iustitiae, ita quod sententia illius iudicis iusta, habet vim coactiuam ad parendum sic, qd non parendo, iniustitiae reus est Papa: & hac vis sufficit iudicis superioritatis, & auctoritatis. Si autem est sermo de necessitate potentiae, sic dicitur, quod ex causa rationabili Papa posset reuocare huiusmodi iudices, & commissiones, sicut potuit concedere. Vnde hodie iura concessa Imperatori de Romana Ecclesia in distinc. 63. canone, Adrianus, & cap. in synodo, cessant: non tamen deberet Papa in proprijs causis iudices datos sine vrgenti causa reuocare, aut mutare propter scandalum. Si tamen teneret, sicut reuocando inique iudices aliarum causarum male facit, factum tamen valet. Et ex his patet solutio ad obiecta. Nam quia transit in necessitatem iustitiae, saluatur superioritas, & vis coactiuam in iudice: quia vero non transit in necessitatem potentiae, ideo Papa remanet superior simpliciter, & potest ex causa rationabili, & vrgente reuocare, & mutare, atque aliter satisfacere laeisis.

¶ In eadem responsione pro quanto dicitur, quod Christus sponte se subdidit Pilato, aduerte quod non intelligitur, quod Christus, secundum quod homo, Rex Regum, commiserit Pilato potestatem supra se: quoniam Christus secundum quod homo, non administrat Regnum mundi ante resurrectionem. Ideo dixit, Regnum meum non est de hoc mundo: sed quia Pilato Praesidentem in Iudaea nomine Romani Imperij Christus Dominus se exhibuit, sicut vnum de subditis, nec Pilatus peccauit iudicando Christum peccato vsurpatis iudicij, sicut iudicans non sibi subditum, quamuis peccauerit peccato iniqui iudicij damnans innocentem, dicente ipsomet. Ego nullam causam inuenio in eo.

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli, nota quod auctor loquitur de exemptionum subiectione in communi, & secundum iura communita: secus enim est secundum iura privilegiorum, quibus concessum est multis exemptis, quod nec ratione rei, delicti, aut contractus, vbi cumque res, delictum, aut contractus fuerit, &c.

D. 552. Refertur 6. q. 3. cap. feci primum est.

Lib. 10. cap. vlt. tom. 5.

¶ Super Quaestione sexagesima septima Articuli...

IN artic. 2. eiusdem 67. q. dubium occurrit conclusionem huius articuli dubitantem, vel dicitur falsam, & peccare mortaliter iudicantem sententiam. AD PRIMUM ergo dicendum, quod Daniel accipit potestatem ad iudicandum illos seniores, quasi commissam esse infanti diuino: quod signatur per hoc, quod ibidem dicitur, Quod suscitauit Dominus spiritum pueri iunioris.

AD SECUNDUM dicendum, quod in rebus humanis aliqui propria sponte possunt se subicere alicuius iudicio, quamuis non sint eis superiores, sicut patet in his, qui compromittunt in aliquos arbitros. Et inde est, quod necesse est arbitrium poenae vallari: quia arbitri, qui non sunt superiores, non habent de se plenam potestatem coercendi. Sic ergo & Christus propria sponte humano iudicio se subdidit: sicut etiam & Leo Papa se iudicio Imperatoris subdidit.

AD TERTIUM dicendum, quod Episcopus, in cuius diocesi aliquis deliquit, efficitur superior eius ratione delicti, etiam si sit exemptus, nisi forte delinquit in re aliqua exempta, puta, in administratione bonorum alicuius monasterij exempti. Sed si aliquis exemptus committat furtum, vel homicidium, vel aliquid huiusmodi, potest per ordinarium iuste condemnari.

ARTICVLVS II.

Vtrum iudici liceat iudicare contra veritatem, quam nouit propter ea, quae in contrarium proponuntur.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod iudici non liceat iudicare contra veritatem, quam nouit propter ea, quae in contrarium proponuntur. Dicitur enim Deuter. 16. Venies ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudices, qui fuerit illo tempore, quare loquar ab eis, qui iudicabunt, tibi iudicij veritatem: sed quandoque aliqua

¶ Quarto, quia officium iudicis est iustitiam, & fugere in fauorem ueritatis, & si aliter non potest, debet potius officio renunciare.

¶ Quinto, quia iura non cognoscuntur ad iudicandum allegata & probata, sed ad subducendum ad iudicandum allegata & probata: quia leges & iura, quae sunt in sum reddantur, & quandoque, ut ius iura, uel memororum, uel scripturae auferatur. Et per hoc soluitur ratio littera, quod debet index secundum leges iudicare.

¶ Additur ex his sextum, roborando tertium, quod si iudex, & medium ordinatum ad finem, sic se habent, & iudicium, non sunt modica ad iudicandum executioni mandantur, ut patet in summa, & in medicina inducere constat infirmitatem, & fatuus esset prosequens illas propter carnis suorum: sed probationes in iudicio iurum, quae

K